

ЫНАКШЫЛ-БИЛЕ БҮРГЕТКЕННЕР

ДЕЛЕГЕЙНИН хөтөөлөрү хууц... март 8-те Совет Эмгекчилерин хөтөөлөрүнүн 60 чымыл жаагыны...

ССРЭ-нин Дээди Советинин, 2500 ажыт кичи... аялал болган автономия республикаларын Дээди Советинин...

Чырыкылыг хүнүү хүннөп берген. Ыччангаш ол алдарыг үйлөйгө бөлүктө...

ажыдап турат. Олар — хойжулар, саандылар, кадарчылар, мал ажылы...

мызгарын болгаш чингедириг байдалдарын хандыры, а оң соо...

дерин ажыдаарыга таарымча чок байлап таварыштырар турар. Ин...

болган аялдеринин аялыгына дуу-лажып, суурларын, хөвөрларын чагай...

Чоннуң идегели

ДАНГАЛААРНЫН чурттап орав бажыны-биле ферма аразы өлгөн ырак. Суурнуң ыдым талында...

төлөөлөрүн сөзгүп, бадылаар эргезинге чоргоарлашып турары ийден болган.

Анаа хамаарышкан чыгып сөстөр дымналып турзада, чоннуң улуг идегелин күөсөдип шыдаар кичи...

Республиканың кедө ажыл-агыйында 13 муң ажыг хөтөөлөрүнөр...

«УЛУГ-ХАЯ» совхозтун Арыг-Бажы салбырында хөтөөлөрүнөр чөвүлөсү суурнуң кудумчулары...

«УЛУГ-ХАЯ» совхозтун Арыг-Бажы салбырында хөтөөлөрүнөр чөвүлөсү суурнуң кудумчулары...

«УЛУГ-ХАЯ» совхозтун Арыг-Бажы салбырында хөтөөлөрүнөр чөвүлөсү суурнуң кудумчулары...

Чурунта: А. Даңга.

С. МААДЫ.

Тарбаганга келген кырган

Чурунта: М. П. Михайлова.

Д. АНАП-ООЛДУҢ фотоу.

СОВЕТ
ЭРГЕ-ЧАГЫРГАНЫН
50
ТЫА ОЮНГА
ЧОН ЭРГЕЛЕП БАШКАРЫП ТУРАР

Махмадулла ХОЛОВ.

Таджик ССР-нің Дээди Советинин Президиумунун даргазы

Махмадулла Холов 1920 чылда тараачын кижинин өг-бүлөсүнө төрүттүнгөн. Дээди эртемни чечип алгаш, бошукун төрөсн сууруга башкылап амылдап турган. Ада-чурттуу Улут даярчынын үзүндө солдаттап чораш, ийи каттап башкарган. Ынчаарга дайын төнгөн сөөлүндө, оң чыгыс чөп чурттуулары оңу баштай район Советинин куускомунун секретарына, оң сонда даргазына сонуп алганнар. Партия райкомунун секретарына база өл амылдап чораш.

1963 чылдың мартта Махмадулла Холов Таджик республиканын Дээди Советинин Президиумунун Даргазына сонуган.

1924 чылда Таджик Автономунт Совет Социалисттик Республика тургустунган, ынчан оңу революцион комитет баштап турган. Басмач дөрбөчөлөргө удуу демисел чоруп турган аар-берге үе турган. Таджикстанга чүгүлө 1926 чылдын күзүндө Советтерге сонугулаан эртериге. Декларация анык республиканын найыскалы — Душанбе хоорайта ажылычынар, тараачыннар болгаш кызыл шерияттер депутаттар Советтеринин Бирги тургустуку съездинин ажылап эгелээ.

Таджик улустун амырдалыгы ол кайтамчы хунун дугайында архив материалдарынан бир солун документини көргөнмен: 336 делегаттарын 179-үзү халектикер, адым тараачынар болгаш орток шыдаалдык кижилер, 135 алмак-хаакчылар болгаш 11 ус-дарганнар, кешкун амырдалдык бир кижя болуп турган. Ында черле кижя кайгаар чүве чок. Чүгө дие, ынчан Таджикстанга аржажок бөдүүн дерик-херекселдер-биле чегеселенген, чарлык ус-дарган хеварик каш санык бөдүрүлөөлөр турган.

Делегаттарын 110-нү адым беизин салып билбес, съездинин кижизилеринин 161-нү өгө билег чок, 55 ортумак, а чүгүлө 10 делегат дээди эртемни болуп турган дээрлик архив документини херекчилеп турар. Бо саннар болда ынчангы улус чырымышкыныкы байдалды көргүзүп турардыр. Революция мурнуна Таджикстанга ийи чус кижини чүгүлө бирээзи бижик билдир бооп, кышкартарга бай өг-бүлөлөрүн 370 хере тургалары өөренип чүгүлө ол школа турган.

Совет эрге-чагырга республикага школар тургузары-биле эгелээ деп хөөредик чокка чүг-

гаалып болтур. 1927 чылда-ла 13.800 уруглар өөренип 336 школар бар аларган. Ол ын-каш улут азымык кижилерин бижик билбес чорун ууулаарынын талазы-биле куустарык калбак четкинин организастан.

Съездинин ажылаңа чүгүлө өң ийи, толдургаларга 4 таджик, 1 узбек, 1 персид болгаш

жыл дөңгөп көргө база солун. Амгы үедө механизастантыган улут 330 бөдүрүлөөлөргө ажылап турар чус муң ажыл-чынбарын 47 депутаттар төгөзөп турар. Чижээ, бугу 1928 чылдын дүргүзүндө бөдүргени хере улут-тур продукцияны 1965 чылда ол бөдүрүлөөлөр 6-ла хун иштиле бөдүрүп турар.

Темнин кандидаттары болгаш докторлары. Таджик, херөжөн эмчини, башкыны, инженерни башкы бугурадык көрүп болур. Бистин республиканын улус ажыл-агыйында 200 муң хере херөжөнөр ажылап турар.

Депутаттар куруенин херөжөн өргөлөн башкарып билгирини талазы-биле мергежилдик бооп турар. Олар Дээди Советтин доктаамал комиссияларына ажылымына киржин, сессияларга сүмелерин коллективтик-биле ажылап кылып, Дээди Советтин болгаш оң Президиумунун шийттирлеринин күүселден дөң контрольду чорудуп турар.

Таджикстанын каде черлеринде чурттап болгаш култура-адымдардын тургаларын калбак төгөзүлө биле чорудуп турар. Ол айтырыгын туугуна болгаш чагайжылыгынын талазы-биле Дээди Советтин доктаамал комиссиясы сайгыры, башкарып турар. Эртен чылын доктаамал комиссияны кежигунерини каде черлерде туугуна болгаш чагайжылыгынын байдалды-биле танышкып, туугуна чорударына шийттирлеринин республиканын Курпанынын болгаш анаа сонуггалдык министерстволарнын болгаш албан черлеринин, туугу организацияларын төгөзөлөрүнүн санал-оңалы динчаан. Комиссия бо айтырыгын Дээди Советтин сессияныга чүгөзөлөрин шийттирлөө. Көзгө туугуна болгаш чагайжылыгынын байдалын дугайында изеткели Дээди Советтин доктаамал комиссиянын даргазы кылган.

Дээди Советтин сессияны көдө суурларын амырдал-хандыктырылганын бугу чүдөлдөр бай хөрөй хеварик суурлар кылдыр эде тургузарынын программанын ажылап кылган. Депутаттарын санал-оңалын амырдалга боттанырып турар. Суурларда чурттап башкарып, школарын, школа наам чегенер уруглар албан черлерин туугу, култура-адымдардын туугуларын чорудуп турар.

Доктаамал комиссия Дээди Советтин шийттирлеринин күүселден уругчул хынал турар. Азаа хамаарышкан бөлүк тускай эртемчилер Вакхс — оргуларын чоруккан. Ону доктаамал комиссияны кежигуну, алыон заводу туугу турар бетоншктер бригадаларын бригадирин, Социалисттик Күш-ажылын Мадыры Гулям Арзыкул болгаш турар. Ол болза чоңун араалыдан үнгөн, үзүктүн бедик бугурадын чаалап алган. Ол бугурадын шыналар дөң бугу чүдөлдөр кылырын аралдашып чоруп үш чус депутаттарын бирээзи-дир.

Совет эрге-чагырганын чылдарында Таджикстанга култураларын баулуу революцияны боттандырган. Амгы үедө республикада 7 дээди, тускай ортумак 30 өөренилч черлери, ийитти эртемнин 2834 школарын бар, оларда 637 муң кижя өөренип турар. Экөөр чугалаарга, республикада дөң кижинин бирээзи-ле өөренип турар. Ычангаш Дээди Советтин амгы составында 255 депутаттар дээди азы тускай болгаш ийитти ортумак эртемниг бооп турар.

Совет Таджикстанга херөжөнө нитимелдин дөң эргелик кежигунерин апарган, улус ажыл-агыйынын, эртемнин болгаш културанын адырларында херөжөнө ажылап турар чягыгыс-даа ындык чөк чөк. Дээди Советтин составында 100 херөжөнө депутаттарга сонугкан. Оон ангыда бистен таджик 10, орус 2, бир узбек херөжөнөер СССР-нин Дээди Советинин депутаттары, 8 муң амык херөжөнөер чөп-чөп Советтеринин депутаттары болуп турар.

Хөй-хөй таджик херөжөнө эшөөр куруенин харысалгалык ажылында ажылап турар, чижээ, Махфарат Баримова — республиканын Министрлер Чөвүлелинин даргазынын оралачыны, Низарамо Зарипова — Таджик ССР-нин Дээди Советинин Президиумунун даргазынын оралачыны, 170 херөжөнөер эр-

Хөй уругларлыг иелерни „Мениң алдары“ орден-биле болгаш „Мениң медалы“ медалы-биле шаңнаар дугайында
Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун ЧАРЛЫ

ССР-дин Дээди Советинин Президиумунун өмүтөөлөрдө шаңнаар болза:

ӨВҮР РАВОН
Төс уругларын төрөөн болгаш кижизилтик иелерин

«ИЕНИң АЛДАРЫ» ОРДЕННИН I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Монгуш Норбу Чанайнова — «Торгалык» колхозтун колхозчузу.

Сөс уругларын төрөөн болгаш кижизилтик иелерин

«ИЕНИң АЛДАРЫ» ОРДЕННИН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Куулар Сүдүржап Шыгышова — «Кызыл туку» колхозтун колхозчузу.

Монгуш Сөрөжинк Бадмыяна — районун Култура баялыгынын амылчыны.

Оржаак Картымыш Хоюгоолова — «Кызыл туку» колхозтун колхозчузу.

Оржаак Норузман Хоюгоолова — «Кызыл туку» колхозтун колхозчузу.

Чеди уругларын төрөөн болгаш кижизилтик иелерин

«ИЕНИң АЛДАРЫ» ОРДЕННИН III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Куулар Барычма Увагьева — «Торгалык» колхозтун колхозчузу.

Монгуш Санаа Манзыркычьева — «Коммунистче орук» колхозтун колхозчузу.

Чырмада Аппа Манбеевова — Чап-Суур школасынын амылчыны.

Шиветма Александр Дагсайоолова — Торгалыкда моднуушту амылчыны.

Шарини-оол Шажал-кыс Кыргысоева — «Торгалык» колхозтун колхозчузу.

Адым уругларын төрөөн болгаш кижизилтик иелерин

«ИЕНИң МЕДАЛЫ» МЕДАЛЫДЫН I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Донгак Валентина Думун-оолова — Халдагайты суурда өг-бүлө ээзи.

Монгуш Чолбай-кыс Отур-оолова — «Коммунистче орук» колхозтун колхозчузу.

Монгуш Уйвук Машпак-оолова — районун орук туугу кижизилтик амылчыны.

Саая Ичп-Норбу Седен-Дамбаева — «Кызыл туку» колхозтун колхозчузу.

Беш уругларын төрөөн болгаш кижизилтик иелерин

«ИЕНИң МЕДАЛЫ» МЕДАЛЫДЫН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Арандия Мынчамаа Кочковна — Халдагайты суурда уруглар салдык амылчыны.

Дембирек Валентина Салчаковна — район эмнегезинин амылчыны.

Уважай Маны Саидковна — Самагалдай ортумак школасын интернат эргелекчин.

Уважай Чотай Бадмыяна — «Тес-Хем» колхозтун амылчыны.

Чамба Сенделмаа Санчаковна — «Чодураа» колхозтун колхозчузу.

Шалым Мижит Мартаевна — «Тес-Хем» колхозтун амылчыны.

Беш уругларын төрөөн болгаш кижизилтик иелерин

«ИЕНИң МЕДАЛЫ» МЕДАЛЫДЫН II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

Лагба Эрэмчиң Чудумовна — «Чодураа» колхозтун колхозчузу.

Дария Тамара Солтенова — «Тес-Хем» колхозтун амылчыны.

Седен Колек Норбуева — «Тес-Хем» колхозтун амылчыны.

Товуу Кок-кыс Малчыковна — «Тес-Хем» колхозтун амылчыны.

Чооду Далаймаа Хөлбенова — Берт-Дег суурда өг-бүлө ээзи.

(Улачымы).

Ак-Даштын башкылары

Ак-Даш сөс чыл школасынын башкылары чон мурнуга боттарынын талантынын бараалгадык келген. Чокта чаа болган концертке башкылар база-ла идеялык болган. «Орденниг тыа» деп ийитти ырыны күүсеткени эки. Өөренилч эргелекчи Ондар Хөймер-оол уран номчулгага талантымык кижя. «Өөрү болгаш Буксуң» деп басканы оод күүсеткени солун. Анык башкылар Хертөк Ондар, Сат Даваа.

Ондар Чүлөш, Ондар Маннай-оол олар ортс, тыа композиторларын азын каш мрларын чедишикин күүсеткенер. Ак-Даштын башкылар коллектив колдууда аныктар. Олар бот-тыныгыр уран чүгөчө ажылыч аныктарын авилдеп, оларга үлөгөр-чижөөн көргүзүп турарлар.

С. САНДИО.

Чөөн-Темчик район.

Чаптанчыг-даа төлдөр

«Мөген-Бүрөн» колхозтун уруглар саздын бичи кижизилтиргейлери аас-кежикти, омак-көгүт өзүл, доругу турары өөрүчүт. Олар чаптанчыг чараш аажы-чандыг, мрлар, танчылар, шүдүктөр-даа.

Садта шүптү 20 бичи уруглар бар. Уруглар саздын эргелекчи өтпүк-Саар Чинжит дыптанчхун байырдалар болганда, бичилерин концерттин чонга бо-ла бараалгадыр. Арагалар, амык кылбастарын шооткан шүдүк, мрларын бичилер күүүсөдн арга-ге, дынканачыг-ла.

«Мөген-Бүрөн» чаа тургустунган колхоз. Бичи чаштар беизин

Х. КУСКУН-ООЛ.
Бай-Тайга район.

Кадыкшылдың спартакиадазы

Частың чымыг хунеринин бирөөсүндө Хою-Акес суурга кадыкшылдың баштайгы спартакиадазы болуп эртек. Хаак ордуна эстафета-биле спартакиада эгелээ.

Эстафетага бирги чери «Тыва кобальт» компаниятын П. Тумехов, Г. Смышлаева, В. Пустьмшея, П. Шестков составтык командазы эзелен. «Тыва кобальт» туугу эргелекчин командазы чүгө 8 секунда озадалап, ийити чери эжелен.

10 км дистанцияга республикада ат-сурагалык П. Шестков биле А. Глухов оларын арзинга демисел эжелен болган. Г. Смышлаев 11 секунда озадалап, ийити чери эжелен.

Ийн болгаш үшкү разрядтык нормаларын күүсеткен, озу олар амык хаакчыларын чедишиктерин демделээри өөрүчүт. Ындыларга Н. Зауулун, В. Ковалев, В. Респетников, Г. Шадрина болгаш Г. Медведева олар хамааржар.

Спартакиаданың түнелгине ийити команда талазы-биле бирги чери чаала алган Хою-Акесын он бир чыл школасынын командазы бирги черини дилоюна-биле болгаш кадыкшылдың спартакиадазы деп пилат чоруп ымсөл-биле шаңнаал. Ийити-үшкү пилалды «Тыва кобальт» компаниятык болган

«Тыва кобальт» туугу эргелекчин командаларына тывыскап, В. Респетников, А. Глухов, Л. Смышлаева, Л. Пустьмшея олар.

ЧУРУКТА: (Солагай таладан) спартакиаданың 1-3-кү черлерин эзелен В. Куңгаа, В. Ковалев, М. ФАДЕВТИН фотосу.

Хостуу-биле эргилип турар чөшкүннерин талазы-биле ойнаашкынынын ийн тиражыры 1967 чылдын март 30-де болурун билер бис. 1947 чылда үдүргөн Күрүвениң 3 хуулу иштик ойнаашкыны чөшкүннениң бир разрядына 465020 рубль ийити түнүг 8500 ойнаашкынар таваржыр.

1966 чылда үдүргөн Күрүвениң 3 хуулу иштик ойнаашкыны чөшкүннениң бир разрядына 512560 рубль ийити түнүг 9400 ойнаашкынар таваржыр, оон иштинде:

Ойнаашкынар	1967 чылда үдүргөн Күрүвениң 3 хуулу иштик ойнаашкынынын бир разрядынын ойнаашкынынын ийити түнүг саны	1966 чылда үдүргөн Күрүвениң 3 хуулу иштик ойнаашкынынын бир разрядынын ойнаашкынынын ийити түнүг саны
Хемчөөлү	5.000 рубль 2.500 рубль 1.000 рубль 500 рубль 100 рубль 40 рубль	3 5 20 109 750 8514
Каттышкаш	8500	9400

Хамаатылар! Облгадгынын садып алгаш, 40-тен 5.000 чедир рубльдин ойнап ал болурунар ыттар. Хостуг эргилип турар чөшкүннерин облгадгаларын садып алыңар!

Ойнаашкынардың тиражтарына киржинер! АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫҢ ЭРГЕЛЕП.

КИЖИДИЛГЕ АЖЫЛЫНЫН КОШКАНЫН УРЖУКТАРЫ

Бөдөөниң ажылы чоннарын ортузуна кижизилге ажыларын чорударына интеллигенция улут рольдуг болгай. Ындаарга интеллигенттерин, тускай эртемчилерин политиктик кижизилгезин экижидер талазы-биле район организациялары, оларнын улуттукчулары болгаш партия эге организациялары база-ла харысалгалык.

Бо талазы-биле чачык ажыларын СЭКП-нин өвүр райком болгаш коллективтерде партия эге организациялары чорудуп турар. Башкыларын, эмчилерин, көдө ажыл-агыйнын тускай эртемчилеринин болгаш өскө-даа албан-хаакчыларын арзында ортумак болгаш дээди эртемни доосаннарнын көл нуруууу ажылы чоннар ортузуна коммунисттик кижизилдег ажыларын чорудар талазы-биле партия, организацияларын амылыга дуалажып, коммунизм тургузукчусун моральдык дурмуун аажы-чан талазы-биле принциптерин үлөгөрлөк сагып турарлар.

Ынчалза-даа манаа холбаштыр четтестер дугайын шүгүмчүлөксөз ийик мен. Совет интеллигенциянын ат-алдарына төлөп чок чорукту болдуруп, арагалар, хөй-нитинин чон-чурумун үрөп, аморальдык үлөгөргө кылып турар кижилер болды чамдык чижелерге көргүзөлдөнөр. Халдагайты суурда чурттап турар, мал эмчини тускай эртемни Монгуш Мөңгө арагалар, хөй-нитинин чурумун үрөп турар аларган. Ол чокта чаа арагалаш, бошукан кайдын өтөп, хулиган херек үлөгөткөш, 20 рубльге штрафтаткан.

Халдагайты ортумак школасынын башкыы, дээди эртемни, партия кежигун турган Чыга Хуреза бо чылдын январь 14-де эири арагалаш, орук дургаар арагалар, хөй-нитинин корум-чурумун үрөп чорашаан. Улут-Хем районда Чаа-Хөл суурга кем-херек үлөгөткөш, үш чылда хосталгазын казылып шийттирген.

Я. СОЯН-ООЛ,
Өвүр-районунуң прокурору.

бызыл, Шетинкин — Бравченко кучумчузу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАР: Редакторун 24-63, редакторун оралачыларын 35-24, 25-38, тарымысалык секретарын 23-35, партияж амырлар кидизин 23-54, агиталды болгаш пропаганда кидизин 37-13, каде ажыл-агый кидизин 21-47, улуттур кидизин 22-64, чагаа, ажылыч болгаш каде корреспонденттерге база совет тургузу болгаш амырлар кидизин 21-27, ийити информаны кидизин 20—60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41, Солу кебей барган 32-75 телефонче долгаар.

редакцияның адреси:
Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Парладал эргелекчин типографиясы. (Бызыл, Шетинкин — Бравченко кучумчузу, 1).

Солун неделяда алды каттап үнер
ТС—00284.